

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE
W POWIECIE ŻYWIECKIM
NA LATA 2017-2021**

ŻYWIEC 2017

Spis treści

WPROWADZENIE.....	4
1. PRZEMOC DOMOWA – USTALENIA OGÓLNE	5
1.1. Przemoc w rodzinie w dokumentach prawnych	5
1.2. Zadania powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy	7
2. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOC W RODZINIE	8
2.1. Definicja, formy i cykle przemocy.....	8
2.2. Przyczyny przemocy	11
2.3. Skutki przemocy	12
2.4. Skala zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu żywieckiego	15
2.5. Baza pomocowa na terenie powiatu żywieckiego dla osób i rodzin, w których występuje problem przemocy	18
3. ANALIZA SWOT	19
3.1. Analiza SWOT przeprowadzona w odniesieniu do zakładanych celów programu – czynniki zewnętrzne	19
3.2. Analiza SWOT przeprowadzona w odniesieniu do zakładanych celów programu – czynniki wewnętrzne.....	20
4. CELE PROGRAMU	21
5. OBSZARY DZIAŁAŃ.....	27
6. ODBIORCY PROGRAMU	27
7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	28
8. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU.....	28
9. EWALUACJA I MONITORING.....	28
BIBLIOGRAFIA	29

Opracowanie:

**Program został opracowany w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu
przez panią Agatę Lach i Joannę Lubos**

Konsultacja merytoryczna pani dr Katarzyna Piątek

WPROWADZENIE

Przemoc jest zjawiskiem, które dotyka wiele osób i rodzin, co potwierdzają dane ogólnopolskie jak również statystyki z terenu powiatu żywieckiego. Dlatego problem przemocy nie mógł zostać pominięty w działaniach polityki państwa, a także w obszarze działań administracji lokalnej. W skali kraju funkcjonuje ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a na poziomie lokalnym tworzone są wojewódzkie, powiatowe i gminne programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Poprzedni Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony praw ofiar przemocy w rodzinie w Powiecie Żywieckim był realizowany w latach 2011 do 2016, obecny Program jest jego kontynuacją. Osiągnięcie zamierzonych celów musi być rozłożone na lata. Część działań zapisanych w Programie związane jest ze zmianą postaw społecznych wobec przemocy w rodzinie, a do tego typu zmian dochodzi w dłuższym okresie czasu. Ważne jest aby nadal były prowadzone wszelkiego rodzaju akcje społeczne mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Nadal głównym celem programu jest zmniejszenie częstotliwości występowania zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu żywieckiego. Biorąc pod uwagę statystyki należy zaznaczyć, że istnieje pewien spadek, czy to Procedur Niebieskiej Karty czy interwencji Policji związanych z przemocą w rodzinie, jednak nadal zjawisko przemocy w rodzinie w Powiecie jest widoczne. Wzorem lat ubiegłych, zamierzony cel pragniemy osiągnąć wykorzystując zintegrowaną współpracę wszystkich instytucji i służb pomocowych w zakresie działań: profilaktycznych, edukacyjnych, korekcyjnych i wspierających. Program skierowany jest do mieszkańców powiatu żywieckiego z wykorzystaniem zasobów instytucjonalnych i kadrowych podmiotów działających w obszarze szeroko rozumianej pomocy.

1. PRZEMOC DOMOWA – USTALENIA OGÓLNE

1.1. Przemoc w rodzinie w dokumentach prawnych

Przemoc w rodzinie ujmowana w kontekście łamania praw człowieka znalazła odzwierciedlenie w wielu dokumentach międzynarodowych zalecających podejmowanie wszelkich niezbędnych działań w celu eliminacji przemocy i ochrony ofiar.

Należą do nich:

Dokumenty międzynarodowe: ONZ

- Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 r.
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r.
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 r.
- Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z 1966 r.
- Konwencja w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 1979 r.
- Konwencja o Prawach Dziecka (1989r.)
- Deklaracja Wiedeńska i Program Działań (1993r.)
- Deklaracji o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 r.
- Deklaracja Pekńska i Platforma Działania (1995r.)

Dokumenty Unii Europejskiej

- Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993r.
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000r.
- Program Daphne (1997); Daphne II (2004-2007); Daphne III (2007-2013).
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004/2220(INI));
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie przemocy domowej wobec kobiet (2006/C 110/115).

Dokumenty krajowe

Najważniejszym aktem prawnym obowiązującym w naszym kraju jest **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** z dnia 2 kwietnia 1997 roku, gwarantująca każdemu obywatelowi ochronę przed wszystkimi rodzajami przemocy. W rozdziale drugim „Wolność, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne.

Przyznając każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Głównym aktem prawnym, który precyzuje i określa rodzaje działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w Polsce jest powstała w 2005 roku i znowelizowana w 2010 roku **ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (t.j. Dz. U. z 2015r., poz. 149). Innymi aktami prawnymi odnoszącymi się do zjawiska przemocy są:

- ustawa z dnia 25 lutego 1964r. **kodeks rodzinny i opiekuńczy** (Dz. U. z 2015r. poz. 2082 z późn.zm.);
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. **kodeks postępowania karnego** (Dz. U. z 1997r. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 12 marca 2004r. **o pomocy społecznej** (t.j. Dz. U. z 2016r. Nr poz. 930 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982r. **o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi** (t. j. Dz.U. z 2015r., poz. 1286 z późn. zm.);
- **Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**, przyjęty Uchwałą nr 162/2006 Rady Ministrów z dnia 25 września 2006 roku (RM 111-132-06).

Dokumenty na szczeblu województwa

- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 25 września 2000 Nr I/24/1/2000.
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 24 kwietnia 2006 Nr II/47/4/2006.
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Śląskim na lata 2014-2020, przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 22 lipca 2014r. Nr 1359/351/iV/2014.

Dokumenty na szczeblu powiatu

- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Ekonomicznego Powiatu Żywieckiego na lata 2006 -2020, przyjęta uchwałą Rady Powiatu z dnia 29 grudnia 2005r. Nr XXVII/389/05.
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim przyjęta Uchwałą Rady Powiatu w Żywcu, dnia 28 lutego 2005r. Nr XXVII/290/05.

- Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Żywieckim na lata 2015-2020, przyjęty uchwałą Rady Powiatu Żywieckiego z dnia 30 marca 2015r. Nr V/59/2016.

1.2. Zadania powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa zadania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Artykuł 6 do zadań własnych powiatu zalicza w szczególności:

- 1) Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
- 2) Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.
- 3) Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
- 4) Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Natomiast do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) Tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.
- 2) Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

2. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOC W RODZINIE

Na zjawisko przemocy w rodzinie można patrzeć z różnych punktów widzenia przyjmując perspektywę indywidualną, systemową lub społeczną. Perspektywa indywidualna to spojrzenie przez pryzmat osoby uwikłanej w przemoc tj. ofiary, sprawcy lub świadka. Podejście systemowe wskazuje na konieczność wspierania zarówno osób, które doświadczają przemocy jak i oddziaływać na osoby, które stosują przemoc. Perspektywa społeczna ukazuje społeczny odbiór zjawiska przemocy w rodzinie, w najbliższym otoczeniu, postawy społeczności wobec aktów przemocy. Postawy te mogą być zarówno pozytywne: prospołeczność, wsparcie ofiar i interwencja w sytuacjach podejrzenia przemocy, jak też negatywne, przejawiające się w bagatelizowaniu, a co najgorsze usprawiedliwianiu stosowania przemocy. Przemoc w rodzinie może wywoływać różnorakie emocje, począwszy od skrajnego współczucia po niepohamowany gniew i sprzeciw. Pomimo sporów w opisie i sposobach definiowania, nie można zapominać, że przemoc w rodzinie jest indywidualnym dramatem osób jej doświadczających i jako taki powinien być zauważony w publicznej debacie.

2.1. Definicja, formy i cykle przemocy

Do potrzeb naszego programu wybraliśmy definicję zawartą w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zgodnie z 8p8. 2 ustawy, przemoc w rodzinie to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Z powyższej definicji wynika, że przemoc charakteryzuje się kilkoma cechami:

- jest zawsze intencjonalna, tzn. jest zamierzonym działaniem i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary;
- jest naruszeniem praw i dóbr osobistych, w tym też prawa do samoobrony i samostanowienia, prawa do nietykalności fizycznej, godności i szacunku;
- powoduje zawsze jakieś cierpienia i szkody, fizyczne lub psychiczne, często się powtarza;

- towarzyszy jej poczucie bezkarności, bezwolne przyjęcie agresji toruje drogę przemocy;
- siły są nierównomierne, sprawca przemocy jest silniejszy od ofiary;
- odpowiedzialny za nią jest sprawca, bez względu na to, co zrobiła ofiara.

Wyodrębnić można kilka rodzajów przemocy, które często występują łącznie:

- przemoc fizyczna - najczęściej pozostawia ślady w postaci uszkodzenia ciała;
- przemoc psychiczna – to forma przemocy polegająca na stosowaniu przymusu, groźby, zastraszaniu, narzucaniu własnych sądów, wyzywaniu, upokarzaniu, wykorzystywaniu emocjonalnym, izolacji, ograniczeniu snu, pożywienia, kontaktu z innymi;
- przemoc seksualna – wykorzystywanie seksualne jest zmuszaniem do aktywności seksualnej lub poddaniu się innym zachowaniem seksualnym wbrew woli osoby;
- przemoc ekonomiczna – polega na ograniczeniu swobody w dysponowaniu pieniędzmi, zakazywaniu pracy zawodowej, nadmiernym kontrolowaniu wydatków;
- zaniedbywanie – czyli 9p9zapełnienie lub uniemożliwienie zaspokojenia potrzeb jednostce zależnej. Może dotyczyć działań nieświadomych jak i świadomych. Wyróżnia się zaniedbywanie fizyczne oraz emocjonalne.

Przemoc domowa jest zjawiskiem najczęściej powtarzającym się i przebiega zwykle w trzech następujących po sobie fazach:

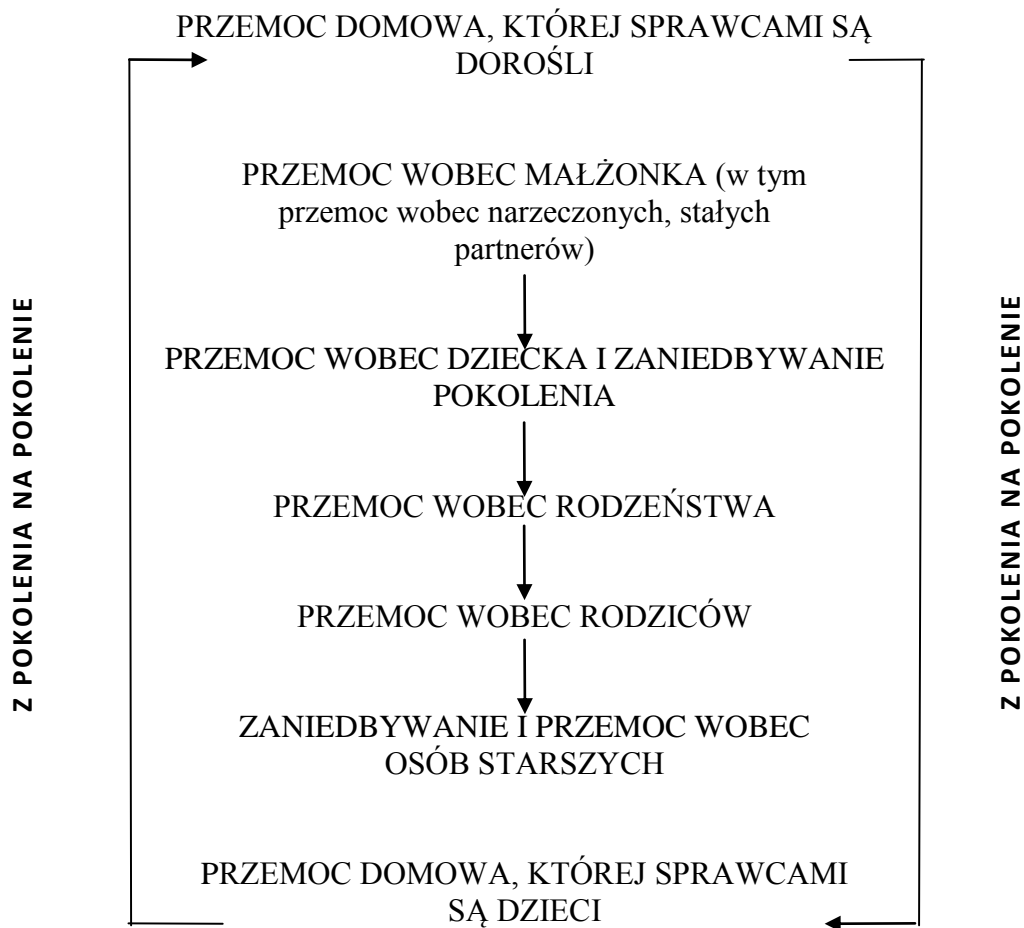
- faza narastającego napięcia, charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężenia sytuacji konfliktowych;
- faza ostrej przemocy, w której następuje wybuch gniewu i wyładowania agresji;
- faza miodowego miesiąca, to okres, w którym sprawca okazuje skruchę, miłość i na nowo „uwodzi” ofiarę, przeprosza, obiecuje poprawę, mówi, że to się więcej nie powtórzy. Jednak bez specjalistycznej pomocy kończy się to nawrotem przemocy spowodowanym wzrostem napięcia u sprawcy i cykl zaczyna się na nowo.

Szerokie ujęcie problemu przemocy domowej pozwala wyodrębnić trzy główne typy tego zjawiska:

- przemoc, w której sprawcami są dorośli: tj. przemoc wobec partnerki/partnera, dziecka;
- przemoc, w której sprawcami są dzieci: tj. przemoc wobec rodziców, rodzeństwa;
- przemoc, w której sprawcami mogą być dorośli/ lub dzieci: tj. przemoc wobec osób w podeszłym wieku, niepełnosprawnych.

Każdy rodzaj przemocy ściśle powiązany jest z przyczynami i właściwościami tego zjawiska i jak widać na poniższym schemacie najczęściej ma swój początek w rodzinie pochodzenia, a wzorce agresywnego zachowania są przekazywane z pokolenia na pokolenie.

Typy i cykliczny przebieg aktów przemocy

Źródło: R. Salber, E. Taliaferro, O przemocy domowej. Poradnik dla lekarza pierwszego kontaktu, PARPA, Warszawa 1998, s. 22

Schemat obrazuje, że przemoc dotyczy nie tylko współmałżonków lub partnerów ale także dotyka dzieci, które przenoszą swoje agresywne zachowania na kontakty z rodzeństwem, a poza domem na kontakty z rówieśnikami w szkole i środowisku. Negatywne wzorce zachowań wyniesione z rodziny i powielane w życiu społecznym wracają do domu w postaci agresji i braku szacunku w stosunku do osób starszych.

2.2. Przyczyny przemocy

Zjawisko przemocy jawi nam się, jako problem złożony, będący wynikiem powiązania wielu różnych czynników. Upatruje się przyczyn stosowania aktów przemocy w swoistej zależności pomiędzy czynnikami biologicznymi, społecznymi, kulturowymi, ekonomicznymi i politycznymi.

Czynniki o podłożu:

- biologicznym, są głównie związane z cechami charakteru, ze szczególnym temperamentem, z występowaniem zaburzeń psychicznych, mikrouszkodzeniami układu nerwowego ale także ze specyfiką demograficzną, trudnościami adaptacyjnymi człowieka, nadużywaniem substancji psychoaktywnych lub też wcześniejszymi zachowaniami agresywnymi i doświadczaniem przemocy;
- środowiskowym, mogą wystąpić, gdy rodzina posiada niski status socjoekonomiczny, a dodatkowo nastąpiła izolacja społeczna rodziny (stres związany z brakiem zatrudnienia, itp.);
- społecznym, składają się na nie wzorce zachowań i stosunki z najbliższymi, rodziną, przyjaciółmi, partnerami, w szkole, w miejscu pracy, sąsiedztwie;
- kulturowym, to te, które tworzą klimat do powstania lub powstrzymania przemocy, np. normy kulturowe, społeczne, uwarunkowania historyczne;
- ekonomicznym, które sprawiają, że problemy materialne rodziny przekładają się na niezadowolenie i frustracje jej członków i są niejednokrotnie ogniskiem zapalnym powtarzających się kłótni, a w konsekwencji przemocy.

Chociaż wiadomo, że przemoc w rodzinie występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia czy sytuacji materialnej, to jednak problemy ekonomiczne, z którymi przez wiele lat boryka się rodzina powodują narastanie napięć i niejednokrotnie w konsekwencji siłowe ich rozładowanie.

Przyczyny wpływające na zachowanie człowieka i ryzyko bycia sprawcą lub ofiarą mogą mieć różne podłoże i nasilenie. Należy jednak z całą stanowczością podkreślić, że czynniki owe zwiększają jedynie prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy, a nie bezpośrednio decydują o jej zaistnieniu, ponieważ nie stwierdzono istnienia zależności przyczynowo-skutkowego pomiędzy czynnikami zwiększającymi prawdopodobieństwo powstania przemocy a wystąpieniem samej przemocy.

2.3. Skutki przemocy

Charakterystyka przemocy w rodzinie nie byłaby pełna gdybyśmy nie ukazali oprócz przyczyn również i skutków tego zjawiska. Z licznych badań wynika, że skutki przemocy domowej są zarówno krótkoterminowe, jak i długoterminowe, czyli są odroczonymi w czasie konsekwencjami doświadczenia urazów psychicznych i fizycznych przez ofiary. Przemoc wewnątrzrodzinna przynosi negatywne skutki, nie tylko dla jej członków, ale również przenosi się na całe społeczeństwo, dodatkowo generując koszty związane z systemem pomocowym. Możemy w tym zakresie wyróżnić trzy rodzaje konsekwencji, jakie powstają za przyczyną stosowania przemocy w domu. Zaliczamy do nich skutki o charakterze indywidualnym, społecznym oraz ekonomicznym.

- Skutki indywidualne

Skutki stosowania przemocy o charakterze indywidualnym odczuwają wszystkie osoby uwikłane w przemoc, a więc zarówno ofiary, świadkowie jak i jej sprawcy.

Osoby doznające przemocy - ofiary mogą ponieść w najtragiczniejszych przypadkach śmierć w wyniku aktu przemocy lub samobójstwa będącego skutkiem przewlekłego stresu lub depresji, mogą doznać urazów fizycznych lub trwałego kalectwa. Następstwem przemocy mogą też być zaburzenia zdrowia psychicznego, obniżenie poczucia własnej wartości i brak szacunku do siebie, co prowadzi do tego, że postrzegają siebie, jako osoby bezbronne. Skutkiem może być również uzależnienie od substancji psychoaktywnych, trudności w wypełnianiu różnych ról społecznych, ubóstwo, bezdomność.

Świadkowie przemocy również są narażeni na najtragiczniejsze w skutkach urazy fizyczne (śmierć, trwałe kalectwo, ból) i psychiczne, chaos emocjonalny (zarówno miłość i nienawiść do osoby, która stosuje przemoc), trudności w nawiązywaniu kontaktów z innymi, brak zaufania do ludzi, smutek, zaburzenie poczucia własnej tożsamości utrudniające funkcjonowanie w społeczeństwie, izolowanie się, poczucie beznadziejności i odmienności, agresywność w zachowaniu. Daleko idące konsekwencje takiego stanu mogą skutkować zaburzonym procesem socjalizacji, trudnościami wychowawczymi, demoralizacją, a nierzadko sięganiem po środki uzależniające, prostytuowaniem się, konfliktami z prawem, nieprawidłowym rozwojem osobowości, skłonnościami do samookaleczenia czy próbami samobójczymi.

Sprawcy przemocy mogą ponieść śmierć w wyniku zabójstwa w akcie samoobrony ofiary lub samobójstwa, najczęściej po zabójstwie ofiary, mogą doznać urazów trwałego kalectwa. Skutkiem może być też odrzucenie rodziny, bezdomność, która dotyczy najczęściej osób opuszczających zakłady karne.

- Skutki społeczne

W świadomości społecznej funkcjonuje wiele mitów i stereotypów na temat przemocy w rodzinie, przy czym większość z nich jest używana, jako argument za stosowaniem przemocy lub jako jej usprawiedliwienie. Postawa ta utrudnia świadkom właściwe reagowanie i skuteczne niesienie pomocy. U osób doświadczających przemocy mogą nastąpić charakterystyczne zmiany osobowości prowadzące do upośledzenia zdolności wchodzenia w związki społeczne i deformacje tożsamości. Przemoc w „czterech ścianach” dotyka również dzieci, bezpośrednio lub pośrednio, gdy są jej świadkami. Dzieci wychowane w rodzinie, w której rozwiązuje się problemy przy użyciu siły i dominacji nie mają zaspokojonej podstawowej potrzeby, jaką jest potrzeba bezpieczeństwa. Przeżywają też wiele negatywnych uczuć: lęk, wstyd, poczucie winy. To sprawia, że często występują u nich zaburzenia emocjonalne i zaburzenia zachowania. Niektóre z nich próbują radzić sobie z negatywnymi uczuciami sięgając po środki uzależniające. Część dzieci identyfikuje się ze („silnym”) sprawcą i zaczyna się zachowywać agresywnie wobec rówieśników jak i dorosłych. W ten sposób krąg osób pośrednio dotkniętych skutkami przemocy w rodzinie rozszerza się na obce osoby. Dorośli, którzy jako dzieci doświadczali przemocy w rodzinie często mają trudności z funkcjonowaniem w roli rodzica, a to sprawia, że ich dzieci mogą mieć różnego rodzaju problemy. Krąg osób pośrednio dotkniętych przemocą rozszerza się też na następne pokolenia. Dlatego powiedzenie, „takie społeczeństwo jakie jego młodzieży chowanie” powinno być dla nas wszystkich przestrożą, która spowoduje wzrost motywacji do działań zmierzających do zahamowania przemocy.

- Skutki ekonomiczne

Przemoc w rodzinie niesie za sobą również skutki ekonomiczne, które obciążają każdego obywatela. Na skutki ekonomiczne przemocy, składają się bezpośrednio koszty związane z finansowaniem szeroko rozumianego systemu wsparcia osób uwikłanych w przemoc oraz koszty „pośrednie” wynikające z powstałych strat w wyniku niewydolności w pracy, zwolnień lekarskich, świadczeń ZUS.

W tym zakresie działają następujące instytucje:

Policja – wielokrotne interwencje w domach, prowadzenie procedury „Niebieskie Karty” przekazywanych do właściwych zespołów interdyscyplinarnych, przyjmowanie pokrzywdzonych w komisariatach, wizyty dzielnicowych i funkcjonariuszy ds. nieletnich w miejscu zamieszkania rodzin dotkniętych przemocą, dowożenie i zatrzymanie sprawców w areszcie, sporządzanie wniosków do prokuratury i pism do instytucji, m.in. w przedmiocie uzależnienia, czy o wgląd w sytuację dziecka, prowadzenie dochodzeń.

Służba zdrowia – leczenie ambulatoryjne i szpitalne skutków urazów doznanych w wyniku przemocy, w tym zabiegi chirurgiczne i rehabilitacyjne. Leczenie chorób psychosomatycznych i zaburzeń psychicznych. Poradnie leczenia uzależnień, oddziały detoksykacji.

Pomoc społeczna – świadczenia pieniężne, poradnictwo specjalistyczne, powadzenie grup wsparcia dla ofiar i świadków przemocy, organizacja zajęć grupowych w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy domowej, praca Grup Interwencji Kryzysowej, Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup roboczych, praca socjalna, prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych, placówek interwencyjnych dla nieletnich, zespołów opiekuńczych, mieszkań chronionych, ośrodków interwencji kryzysowej, specjalistycznych ośrodków wsparcia, hoteli dla ofiar i dla sprawców przemocy.

Edukacja – zajęcia reedukacyjne i wyrównawcze, nauczanie indywidualne, klasy integracyjne, świetlice socjoterapeutyczne, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze i socjoterapii.

Zakłady karne i areszty śledcze – koszty utrzymania oraz resocjalizacji aresztowanych i skazanych sprawców przemocy domowej.

Ministerstwo Sprawiedliwości – schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze;

Prokuratura i Sąd (karny i rodzinny) – prowadzenie spraw, opłacanie kuratorów;

Zakład Ubezpieczeń Społecznych – zwolnienia lekarskie, renty;

Pracodawcy – gorsza wydajność pracy osób, które żyją w ciągłym stresie, częsta absencja chorobowa;

Urzędy Pracy – zwiększenie ilości bezrobotnych, wypłacanie zasiłków;

2.4. Skala zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu żywieckiego

Oszacowanie zjawiska przemocy w rodzinie odbyło się na podstawie danych uzyskanych z Sądu, Prokuratury w Żywcu, Komendy Powiatowej w Żywcu oraz z danych przekazanych przez Zespoły Interdyscyplinarne ds przeciwdziałania przemocy w rodzinie z terenu Powiatu Żywieckiego. Jednak dokładne oszacowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Żywieckiego jest trudnej i nastęcza problemu. Należy zaznaczyć, że można założyć, że dane dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie są niedoszacowane, gdyż nadal zjawisko przemocy w rodzinie jest często nieujawniane przez ofiary przemocy. Liczne kampanie związane z tym problemem przynoszą skutek ale i tak często ujawnienie przemocy w rodzinie jest przypadkowe lub przemoc jest ujawniana gdy dochodzi do jej dużej eskalacji a jej skutki są nieodwracalne.

Z danych uzyskanych z Sądu Rejonowego w Żywcu wynika, że w latach 2012-2014 z art. 207 Kodeksu Karnego, czyli stosowanie przemocy w rodzinie zapadło 252 wyroków, z czego 229 skazujących (w tym 215 warunkowo zawieszono wykonywanie kary), 6 osób uniewinniono, a 8 warunkowo umorzono. Z osób skazanych 49 zostało skierowanych do odbycia programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych. W okresie trzech lat wydano tylko po jednym zakazie kontaktu skazanego z określonymi osobami i nakaz opuszczenia lokalu przez skazanego zajmowanego z osobą pokrzywdzoną. ~~została~~ Natomiast w okresie od stycznia 2015r do listopada 2016r. wydano 102 wyroki z czego: 94 skazujące, z czego 74 z warunkowym zawieszeniem kary, 2 uniewinniające, 4 z warunkowym umorzeniem. W tym okresie 46 osób skierowano do odbycia programu oddziaływań korekcyjna – edukacyjnych. Wydano 3 orzeczenia nakazu opuszczenia przez skazanego lokalu zajmowanego z osobą pokrzywdzoną. Analizując te dane można przypuszczać, że ilość osób skazanych za przestępstwo polegające na przemocy w rodzinie utrzymuje się mniej więcej na podobnym poziomie z tendencją do zmniejszania się tego typu wyroków. Coraz więcej osób jest kierowanych do odbycia programu oddziaływań korekcyjna – edukacyjnych. Ta informacja jest optymistyczna, gdyż można zakładać, że osoby, które zostały objęte programem oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, nabeą niezbędną wiedzę i umiejętności oraz skorygują swoje zachowanie, tak aby nie wrócić do stosowania przemocy w rodzinie.

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W ŻYWCU

Powiat Żywiecki realizuje od 2006 roku program oddziaływań korekcyjną – edukacyjnych dla sprawców przemocy domowej. W ciągu 10 lat (2006-2016) zostały zrealizowane XXV edycji programów, w zajęciach grupowych wzięło udział ok. 300 osób, z czego program ukończyła ok. 225 uczestników, co stanowi 75% uczestników oddziaływań.

Tabela I. Ilość Niebieskich Kart A w Zespołach Interdyscyplinarnych na terenie powiatu Żywieckiego.

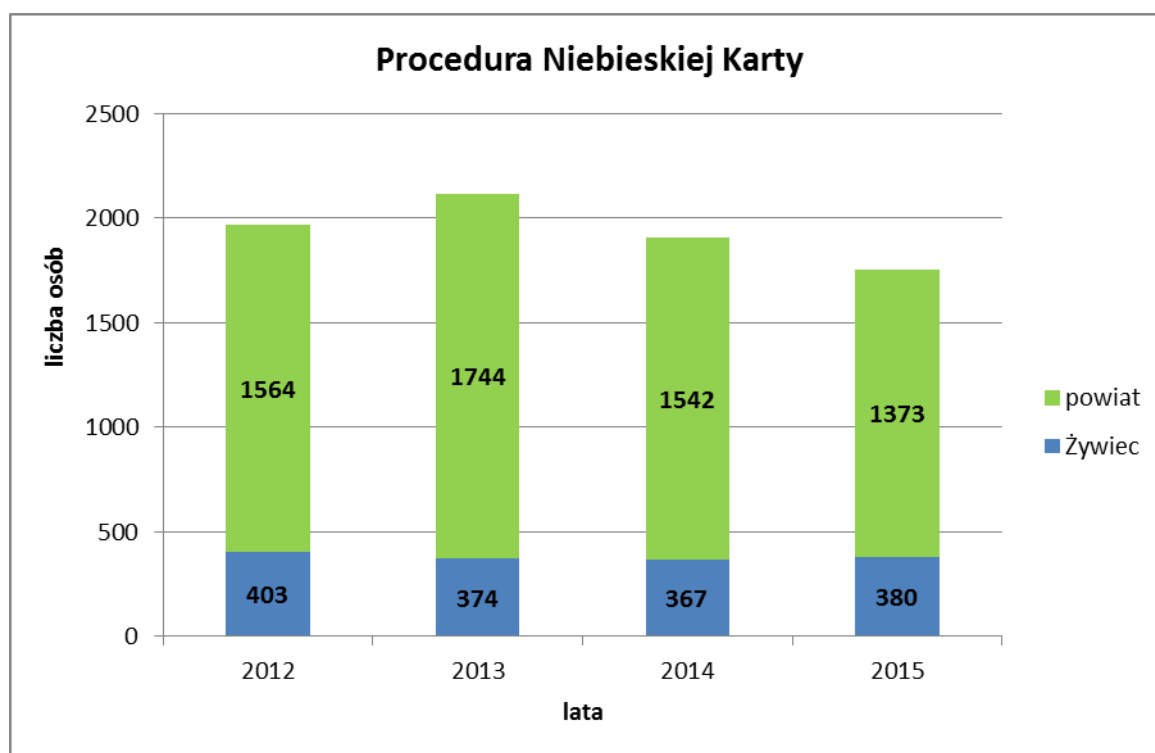
GMINA	2012	2013	2014	2015
	Żywiec	152	152	162
Łodygowice	46	50	27	38
Ślemień	18	12	15	10
Koszarawa	10	10	12	10
Gilowice	42	26	47	34
Jeleśnia	54	57	61	55
Radziechowy _ Wieprz	49	42	33	40
Węgierska -Górka	30	37	35	37
Milówka	19	43	33	39
Czernichów	21	20	26	19
Rajcza	42	49	35	32
Ujsoly	13	27	21	6
Lipowa	51	53	51	51
Lękawica	40	47	37	21
Świnna	33	22	24	29
OGÓLEM	620	578	619	592

Źródło: Dane uzyskane z Zespołów interdyscyplinarnych

Jak wynika z wyżej zaprezentowanych danych, ilość Niebieskich Kart, które wpłynęły do Zespołów Interdyscyplinarnych, utrzymuje się w skali żywieckiego na podobnym poziomie. Biorąc jednak pod uwagę dane zawarte w Raporcie monitoringu zjawiska przemocy w rodzinie w województwie śląskim za rok 2014 należy podkreślić, że Powiat Żywiecki ma największy odsetek sporządzonych formularzy „Niebieskiej Karty A” w stosunku do liczby ludności powiatu ogółem bo aż 0,41% gdy w powiatach ościennych wygląda to następująco: Powiat Bielki- 0,28%, Miasto Bielsko – Biała – 0,38%, Powiat Cieszyński – 0,21%, także Powiat Pryszczyki – 0,21% (Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Nauk Społecznych).

Tabela II. Procedura Niebieskie Karty – interwencje w rodzinach w związku ze zgłoszeniem przemocy. Udział policji w spotkaniach i pracach Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych ds. Przemocy w rodzinie.

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Żywcu.

Powyżej widać, że w roku 2013 nastąpił swego rodzaju wzrost interwencji Policji związanych z Procedurą Niebieskiej Karty, a w latach 2014 i 2015 nastąpił spadek.

2.5. Baza pomocowa na terenie powiatu żywieckiego dla osób i rodzin, w których występuje problem przemocy

Ofiary przemocy domowej potrzebują zwykle pomocy interwencyjnej, psychologicznej, prawnej, materialnej, medycznej, a także wsparcia. Dlatego tak ważna jest współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, a co za tym idzie tworzeniem koalicji lokalnych.

Do czynników sprzyjających podniesieniu skuteczności pomocy ofiarom przemocy domowej świadczonej przez różne instytucje należą:

- powołane w każdej gminie Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych składających się z przedstawicieli różnych instytucji, np. z policjanta, pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego lekarza, kuratora;
- znajomość miejsc, osób, możliwości udzielania pomocy w środowisku lokalnym;
- zbieranie i przepływ informacji do poszczególnych osób i instytucji pomagających rodzinom;
- konsekwentne egzekwowanie świadczeń wynikających z zadań i kompetencji poszczególnych instytucji;
- podnoszenie kwalifikacji pracowników w dziedzinie zjawiska przemocy domowej oraz sposobów skutecznej interwencji i możliwości pomocy;
- odpowiednia dokumentacja poszczególnych przypadków, form udzielania pomocy i efektów.

Na terenie powiatu żywieckiego działa 1 miejski i 14 gminnych ośrodków pomocy społecznej, 15 Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, 6 komisariatów Policji, w tym jedna Komenda Powiatowa Policji, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Dział Profilaktyki i Opieki nad Rodziną przy MOPS w Żywcu. Wszystkie te instytucje współpracują ze sobą, oraz z Sądem i Prokuraturą.

W przeciwdziałaniu przemocy dużą rolę odgrywają również kuratorzy sądowi, pedagodzy szkoli, dwie Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne w Żywcu i w Milówce, parafie oraz organizacje pozarządowe.

Szeroki zakres zadań pomocy społecznej z obszaru opieki nad dzieckiem i rodziną realizowany jest przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu (pomoc psychologiczna, obsługa rodzin zastępczych, obsługa Rodzinnych Domów Dziecka, realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych, specjalistyczne poradnictwo socjalne, interwencja kryzysowa).

Zadania z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania patologiom społecznym realizowane są poprzez świetlice środowiskowe i socjoterapeutyczne w poszczególnych gminach.

3. ANALIZA SWOT

3.1. Analiza SWOT przeprowadzona w odniesieniu do zakładanych celów programu – czynniki zewnętrzne

<i>Czynniki zewnętrzne mające charakter uwarunkowań pozytywnych czyli szanse</i> /zjawiska i tendencje w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane stają się impulsem rozwoju oraz osłabiają zagrożenia/.	<i>Czynniki zewnętrzne mające charakter uwarunkowań negatywnych czyli zagrożenia</i> / wszystkie te czynniki, które postrzegane są jako bariery dla rozwoju, utrudnienia, dodatkowe koszty działania/
Szanse	Zagrożenia
• akceptacja społeczna dla działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie; • wprowadzenie w życie ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z późniejszymi zmianami; • realizowana przez Zespoły Interdyscyplinarne procedura „Niebieskie Karty”; • ogólnopolskie kampanie medialne mające na celu zmianę świadomości społecznej w zakresie problemu przemocy; • działalność zespołów interdyscyplinarnych w gminach; • zwiększenie możliwości pozyskania środków zewnętrznych na finansowanie działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie; • przychylność władz samorządowych i lokalnych mediów; • dobrze przygotowana i stale doskonaląca się kadra instytucji pomocowych; • oferta szkoleniowa dostosowana do potrzeb osób zawodowo zajmujących się pracą z ofiarami, świadkami i sprawcami przemocy; • zwiększenie się świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie; • finansowanie zewnętrzne programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy domowej i programów terapeutycznych dla sprawców przemocy domowej; • gotowość do współpracy służb, instytucji i organizacji samorządowych na terenie powiatu.	• niespójność interpretacji przepisów prawa, skutkująca brakiem możliwości zastosowania procedur w praktyce; • niewystarczająca wiedza interdyscyplinarna wśród pracowników szeroko rozumianych służb pomocowych na temat zjawiska przemocy i kompetencji poszczególnych podmiotów; • „negatywne przykłady w mediach” pracy służb pomocowych w obszarze interwencji kryzysowej, w tym przeciwdziałania przemocy; • skomplikowane procedury pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej; • wydłużony tryb postępowania prokuratorskiego i sądowego w obszarze spraw znęcania się nad rodziną oraz negatywne w ocenie ofiar umarzanie spraw, zawieszanie kar; • negatywne wzorce zachowań społecznych wobec aktów przemocy; • ukrywanie przez rodzinę występowania aktów przemocy, niechęć do współpracy; • istniejące w społeczeństwie przekonania i stereotypy dotyczące pełnienia w rodzinie ról przez kobiety i mężczyzn; • dysfunkcje rodzin spowodowane m. in. rozpadem więzi, ubóstwem, przemocą i przejmowaniem negatywnych wzorów; • problemy alkoholowe członków rodzin; • poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc w domu; • brak zaplecza zabezpieczającego egzekucję eksmisji sprawców przemocy w rodzinie; • niebezpieczeństwo marginalizacji i wykluczenia społecznych osób i rodzin dotkniętych przemocą.

3.2. Analiza SWOT przeprowadzona w odniesieniu do zakładanych celów programu – czynniki wewnętrzne

<i>Pozytywne czynniki wewnętrzne</i> /mocne strony, wszystkie atuty organizacji, mające lub mogące mieć wpływ na sytuację społeczną, tworzące podstawy do rozwoju i wprowadzenia pozytywnych zmian/	<i>Negatywne czynniki wewnętrzne</i> /słabe strony, to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji. Czynniki utrudniające rozwój i realizację zamierzeń/.
Mocne strony	Słabe strony
• gotowość i wieloletnia współpraca służb i instytucji działających w obszarze pomocowym; • istniejące zaplecze infrastrukturalne; • doświadczenie w pracy z ofiarami, członkami rodzin i sprawcami przemocy; • profesjonalizm kadry służb, instytucji oraz pozostałych podmiotów działających na rzecz rodzin zagrożonych przemocą; • doświadczenie w realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy; • doświadczenie w prowadzeniu grup wsparcia dla ofiar przemocy domowej; • możliwość stosowania procedury „Niebieskie Karty”; • możliwość współpracy w ramach grup roboczych; • systematyczne podnoszenie kwalifikacji przez kadre zajmującą się problematyką przemocy w rodzinie; • odpowiedzialność osobista i zaangażowanie specjalistycznej kadry; • rosnąca liczba specjalistów ds. przeciwdziałania przemocy reprezentujących różne instytucje; • wzajemne poznanie zakresu działań i kompetencji instytucji oraz specjalistów działających w obszarze przeciwdziałania przemocy; • efektywność i jakość współpracy instytucji i osób ich reprezentujących; • rosnące wzajemne zaufanie do osób i instytucji; • zwiększenie się ilości informacji dotyczącej oferty pomocowej dla osób doświadczających przemocy	• brak skutecznej współpracy instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy zwłaszcza w zakresie przepływu informacji; • niechęć osób poszkodowanych do ujawniania przemocy; • problemy z izolacją osób stosujących przemoc; • mało rozwinięta sieć placówek interwencyjnych oraz udzielających długoterminowego schronienia osobom doświadczającym przemocy; • niedostatecznie rozpropagowana oferta pomocy psychologicznej oraz terapii adresowana do osób doświadczających przemocy, świadków oraz sprawców przemocy; • niedostateczna ilość specjalistycznej kadry; • brak lekarzy psychiatrów dla dzieci i młodzieży; • niedostateczna wiedza na temat kompetencji poszczególnych służb i ich zaplecza; • brak koordynacji czynności podejmowanych przez różne służby w przeciwdziałaniu przemocy; • brak jednolitej metodologii zbierania danych nt. przemocy w rodzinie, co skutkuje niepełną diagnozą problemu i niewystarczającym rozeznaniem potrzeb.

4. CELE PROGRAMU

Głównym celem programu jest zmniejszenie częstotliwości występowania zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu żywieckiego.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych:

- 1) Zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie poprzez podniesienie świadomości społecznej oraz ograniczenie zaburzeń życia społecznego związanych z występowaniem przemocy.
- 2) Zmniejszenie negatywnych następstw dla ofiar i świadków przemocy w rodzinie.
- 3) Zapobieganie stosowaniu przemocy w rodzinie.
- 4) Poprawa skuteczności działań osób zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy oraz monitorowanie zjawisk przemocy w rodzinie.

Poprzez realizację celów programu zakłada się osiągnięcie następujących rezultatów:

- zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemoc w rodzinie;
- podniesienie poziomu wiedzy dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przyczyn i skutków stosowania przemocy w rodzinie;
- promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy;
- wzrost liczby placówek udzielających pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc.

Osiągnięcie zamierzonych celów szczegółowych nastąpi poprzez:

- 1) Zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie świadomości społecznej oraz ograniczanie zaburzeń życia społecznego związanych z występowaniem przemocy.*

Zadanie 1.

Edukacja dzieci i młodzieży oraz dorosłych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym: psychologii konfliktów, sposobów radzenia sobie ze stresem i agresją, konstruktywnego rozwiązywania problemów, komunikacji interpersonalnej.

Działania:

1. Prowadzenie zajęć wychowawczych oraz zajęć informacyjno-edukacyjnych.
2. Wspieranie różnych form spędzania czasu wolnego sprzyjających zachowaniom nieagresywnym.
3. Opracowywanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci, w rodzinach zagrożonych przemocą domową.

Realizatorzy:

- szkoły i placówki edukacyjne;
- placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
- Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne;
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Ośrodki Pomocy Społecznej;
- Policja;
- organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe

Zadanie 2.

Promowanie nieagresywnych zachowań w mediach (prasa, telewizja, radio, strony WWW.)

Działania:

1. Współpraca z mediami
2. Kampanie informacyjne
3. Promowanie zadań realizowanych w ramach Zespołów Interdyscyplinarnych
4. Promowanie zadań realizowanych przez PCPR
5. Promowanie właściwych zachowań (bez przemocy) na stronie internetowej PCPR

Realizatorzy:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Interdyscyplinarne Zespoły ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- organizacje pozarządowe
- media

2) Zmniejszanie negatywnych następstw dla ofiar i świadków przemocy w rodzinie.

Zadanie 1.

Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą i świadkom przemocy, pozostającym w rodzinie, w dotychczasowym miejscu zamieszkania lub pobytu.

Działania:

1. Utworzenie ośrodka interwencji kryzysowej wraz z hotelem.
2. Poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, prawne, socjalne.
3. Praca socjalna.
4. Aktywizacja zawodowa.
5. Grupy wsparcia.

Realizatorzy:

- Ośrodki Pomocy Społecznej
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Policja, sąd, prokuratura
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej
- Zakłady Opieki Zdrowotnej
- Organizacje pozarządowe

Zadanie 2.

Ochrona przed dalszym krzywdzeniem

Działania:

1. Odseparowanie sprawcy przemocy od ofiary
2. Zakaz kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną
3. Stworzenie miejsc hostelowych dla sprawców przemocy domowej;
4. Zapewnienie pomocy psychologicznej lub terapeutycznej dla sprawców przemocy domowej
5. Podejmowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec sprawców przemocy

Realizatorzy:

- Policja, sąd, prokuratura
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Ośrodki Pomocy Społecznej
- Organizacje pozarządowe

Zadanie 3.

Umożliwienie konstruktywnego rozwiązywania konfliktów w rodzinie i zapobieganie aktom przemocy

Działania:

1. Zapewnienie skonfliktowanym członkom rodziny dostępu do mediacji
2. Stworzenie skutecznych procedur umożliwiających mediacje rodzinne i zwiększających ich dostępność.
3. Promowanie facylitacji i mediacji rodzinnych
4. Edukacja w zakresie skutecznych sposobów rozwiązywania konfliktów

Realizatorzy:

- Sąd
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Ośrodki Pomocy Społecznej
- Organizacje pozarządowe

Zadanie 4.

Udzielanie i zapewnienie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą i zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania lub opuszczenia rodziny

Działania:

1. Udzielanie i zapewnienie bezpiecznego schronienia rodzinom dotkniętym przemocą
2. Pomoc socjalna osobom dotkniętym przemocą
3. Grupy wsparcia
4. Promowanie działań zmierzających do tworzenia grup samopomocowych

Realizatorzy:

- Ośrodek Interwencji Kryzysowej
- Ośrodki Pomocy Społecznej
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Policja, sąd, prokuratura

Zadanie 5.

Działania realizowane w ramach Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Działania:

1. Wszystkie zadania z katalogu zadań wymienionych w GPPiRPA, które wiążą się z przeciwdziałaniem przemocy u osób uzależnionych lub współuzależnionych
2. Intensyfikacja działań mająca na celu maksymalne skrócenia okresu oczekiwania na decyzje administracyjną.
3. Popularyzacja informacji o służbach i instytucjach udzielających pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej

Realizatorzy:

- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Interdyscyplinarne Zespoły ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Policja

3) Zapobieganie stosowaniu przemocy w rodzinie.

Zadanie 1.

Edukacja sprawców przemocy

Działania:

1. Poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, socjalne
2. Terapia indywidualna i grupowa
3. Program korekcyjno – edukacyjne dla sprawców przemocy

Realizatorzy:

- Zespoły interdyscyplinarne
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Ośrodki Pomocy Społecznej
- Policja, sąd, prokuratura.

- 4) Poprawa skuteczności działań osób zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy oraz monitorowanie zjawiska występowania przemocy w rodzinie.

Zadanie 1.

Podniesienie poziomu wiedzy osób zajmujących się zawodowo lub społecznie pomocą osobom doświadczającym przemocy w rodzinie

Działanie

1. Poradnictwo specjalistyczne
2. Szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
3. Szkolenia w zakresie mediacji rodzinnych
4. Zabezpieczenie przed skutkami wypalenia zawodowego, superwizja

Realizator

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Ośrodki Pomocy Społecznej
- Interdyscyplinarne zespoły przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Zadanie 2.

Zbieranie i analiza informacji dotyczących zjawisk sprzyjających występowaniu przemocy.

Działania:

1. Badania sondażowe
2. Ewidencja zgłoszeń Policji z założonych Niebliskich Kart
3. Prowadzenie rejestrów udzielanych porad i wsparcia dotyczących przemocy domowej
4. Ułatwienie procedur związanych z wymianą informacji pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej
5. Stały monitoring problemów społecznych

Realizatorzy:

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Interdyscyplinarne zespoły przeciwdziałania przemocy w rodzinie

5. OBSZARY DZIAŁAŃ

Obszarami działań *Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie* są:

- profilaktyka – zapobieganie przemocy poprzez promowanie wartości prorodzinnych, właściwych modeli wychowawczych, rozwijanie umiejętności interpersonalnych, mediacje rodzinne;
- edukacja – przekazywanie wiedzy na temat przyczyn, mechanizmów i skutków przemocy oraz informowanie o możliwościach uzyskania pomocy;
- wspieranie – udzielanie szeroko rozumianego wsparcia osobom doznającym przemocy domowej, w tym: udzielanie pomocy psychologicznej, prawnej i socjalnej oraz zapewnienie schronienia.
- interwencja – działania polegające na przerwaniu kręgu przemocy, ochronie osób doznających przemocy w rodzinie oraz świadków przemocy, izolacja i oddziaływania korekcyjno-edukacyjne na sprawców;

6. ODBIORCY PROGRAMU

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie skierowany jest do:

- osób doznających przemocy w rodzinie tj.: dzieci, współmałżonków lub partnerów, osób starszych, osób niepełnosprawnych;
- sprawców przemocy domowej;
- świadków przemocy w rodzinie;
- instytucji zajmujących się pomocą rodzinie, pracujących na rzecz dziecka i rodziny;
- organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych;
- społeczności lokalnej.

7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Środki przeznaczone na realizację *Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie* będą pozyskiwane z różnych źródeł i uzależnione od rodzaju zadania oraz możliwości finansowych.

Głównymi źródłami finansowania będą środki z:

- Budżet Województwa Śląskiego
- Budżet Powiatu Żywieckiego
- Budżety Gmin Powiatu Żywieckiego
- Środki organizacji pozarządowych
- Środki unijne

8. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Biorąc pod uwagę założone cele, efektami realizacji *Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie* w Powiecie Żywieckim na lata 2017 -2021 głównie będzie:

- 1) Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy oraz jego negatywnych następstw dla życia rodzinnego i społecznego.
- 2) Zwiększenie liczby osób korzystających z szeroko pojmowanej pomocy przewidzianej dla ofiar i świadków przemocy w rodzinie.
- 3) Zwiększenie liczby osób objętych oddziaływaniami pomocowymi oraz korekcyjno-edukacyjnymi.
- 4) Zwiększenie liczby osób korzystających z mediacji rodzinnych.
- 5) Podniesienie poziomu wiedzy specjalistów w zakresie przemocy, w tym stworzenie sieci instytucji/osób profesjonalnie zajmujących się problemem przemocy w rodzinie w powiecie żywieckim.

9. EWALUACJA I MONITORING

Ewaluacja i monitorowanie programu będzie prowadzone przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu, na podstawie zebranych informacji z jednostek uczestniczących w jego realizacji. Ewaluacja i monitoring będą podstawą do sporządzenia oceny postępów realizacji założeń ujętych w programie. Wskaźniki osiągnięcia zmierzonych celów będą mierzone w okresach rocznych i przedstawione Radzie Powiatu Żywieckiego w formie sprawozdania z realizacji programu oraz udostępnione do ogólnej wiadomości.

BIBLIOGRAFIA

- Alberti R.Emmons M., *Asertywność*, GWP 2007.
- Albisetti V., *Trening autogeniczny*, Kielce 2006.
- Badura-Madej W., *Wybrane zagadnienia interwencji kryzysowej*, Katowice 1999.
- Badura-Madej W., *Dobrzańska-Mesterhazy, Przemoc w rodzinie*, Wyd.UJ Kraków 2000.
- Beisert M., *Rozwód. Proces radzenia sobie z kryzysem*, Poznań: Wydawnictwo Fundacji Humaniora 2000.
- Berne E., *W co grają ludzie*, Warszawa 1987 PWN.
- Bielawska-Batorowicz, Golińska L., *Przemoc w rodzinie*, [w:] red. Kubacka-Jasiecka, Lipowska-Teutsch: *Wobec przemocy*, Kraków 1997.
- Biuro Pełnomocnika Wojewody Śląskiego do Spraw Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn, Katowice.
- Bobryk J., *Jak tworzyć - rozmawiając. Skuteczność rozmowy*, Warszawa: PWN 1995.
- Browne K., M. Herbert, *Zapobieganie przemocy w rodzinie*, PARPA, Warszawa 1999.
- Cermak L.T. Rutzky J., *Czas uzdrowić swoje życie*, PARPA 1998.
- Corey M.S. Corey G., *Grupy metody grupowej pomocy psychologicznej*, IPZ W-wa 2002.
- Cote-Jallade F. M., *Młodzieńczość – trud istnienia*, Wydawnictwo PWN, Warszawa, 1995.
- Crosby, J.F, *Kiedy jedno chce odejść. Terapia związków małżeńskich*, Gdańsk: GWP, 1998.
- Dane Ministerstwa Sprawiedliwości za rok 2003*, Ministerstwo Sprawiedliwości, Warszawa.
- Danielewicz W., Izdebska J., Krześcińska-Żak B., *Pomoc dziecku i rodzinie w środowisku lokalnym*, Warszawa: Trans Human, 1995.
- Diagnoza problemów społecznych w powiecie żywieckim*, opracowanie Katarzyna Piątek, PCPR, Żywiec 2005.
- Diagnoza problemów społecznych w powiecie żywieckim – aktualizacja*, opracowanie Katarzyna Piątek, Żywiec 2006.
- Fischaleck, F., *Uczciwa kłótnia małżeńska*, Warszawa: Wyd. PAX, 1990.
- Goleman D., *Inteligencja emocjonalna*, Poznań 1997.
- Golińska L., *Złość*, Warszawa 1995.
- Grzesiuk L., Trzebińska E., *Jak ludzie porozumiewają się*, Warszawa 1978.
- Grzesiuk, L., Tryjarska B., *Jak pomagać sobie, rodzinie i innym*, Warszawa: Wyd. PWN, 1995.
- Herman Judith L., *Przemoc- uraz psychiczny i powrót do równowagi*, GWP 2000.
- Herzberger S.D., *Przemoc domowa*, PARPA 2002
- Hezjod, Teogonia (591-592), za: *Natura, kultura, pleć*, Kraków: Znak.
- Kądzioła K., *Korzystaj z prawa. Poradnik dla osób pomagających ofiarom przemocy w rodzinie*, Warszawa: PARPA, 1996.
- Kodeks Karny, *Ustawa z dnia 06.06.1997*, Dz. U. 88, z 1997, z póź. zm.
- Komunikat z badań: *Polacy o bezpieczeństwie dzieci*, CBOS 2002.
- Komunikat z badań: *„Konflikty i przemoc w rodzinie w niektórych krajach Europy Środkowej i Wschodniej”*, CBOS 2002.
- Komunikat z badań: *Konflikty i przemoc w rodzinie*, CBOS 2003.
- Komunikat z badań: *„Konflikty i przemoc w rodzinie - opinie Polaków i Węgrów”*, CBOS 2003.
- Komunikat z badań: *„Aktualne problemy i wydarzenia*, CBOS 7-10 stycznia 2005.
- Krajowy Program Przeciwdziałania w Rodzinie*, Warszawa 2006.
- Krzyszowski J., *Elementy organizacji i zarządzania w pomocy społecznej*, Łódź: Wyd. Omega-Proksis 1998.
- Kubacka-Jasiecka D., A. Lipowska-Teutsch, *Wobec przemocy*, Wydawnictwo ALL, Kraków,
- Kurza K., *Prezentacja badań*, „Terapia uzależnień i współuzależnień” 4/2002. P. Jaros, *Przemoc wobec dzieci. Propozycja zmian systemowych*, „Problemy opiekuńczo-wychowawcze”, Nr 1/2002.
- Lewis H. J., *Przemoc. Uraz psychiczny i powrót do równowagi*, Gdańsk: GWP, 1998.
- Lipowska-Teutsch A., *Ofiary istnieją. Antologia, Ośrodek Pomocy i Interwencji Psychologicznej*, Kraków, 1993.
- Lipowska -Teutsch A., *Rodzina a przemoc*, Warszawa: PARPA, 1995.
- Lipowska-Teutsch A., *Wychować, wyleczyć, wyzwolić*, Warszawa: PARPA, 1998.
- McKay, M., Davis, M., Fanning, P., *Sztuka skutecznego porozumiewania się*, Gdańsk: GWP, 2001.
- MacKenzi K.R., H.S. Bernard, *Podstawy terapii grupowej*, GWP 2003.
- Madanes C., *Przemoc w rodzinie- psychoterapia sprawców i ofiar*, GWP, 2003.
- Materiały Rady Europy 1986, [w:] „Niebieska Linia” Nr 4/1999.
- Materiały *European Committee on Crime Problems* 1987, [w:] „Niebieska Linia” Nr 4/1999.
- Mellibruda J., *Przemoc domowa*, Charaktery, nr 9/1997.
- Mellibruda J., Durda R., Sasal H. D., *O przemocy domowej. Poradnik dla lekarza pediatry*, Warszawa: PARPA, 1998.
- Mellibruda J. Sobolewska-Mellibruda Z., *Integracyjna psychoterapia uzależnień*, IPZ 2006.
- Mellody Pia, *ABC psychologicznej pomocy*, 1993.
- Melody B., *Koniec współuzależnienia*, Poznań: Media Rodzina 1999.

- Mullender A., *Rethinking Domestic Violence*, Routledge, London 1996.
- Nęcki Z., *Komunikowanie interpersonalne*, Warszawa: Wyd. Ossolińskich, 1992.
- Niebieska Linia, nr 1-12/2009
- Niebieska Linia, nr 1-12/2010
- Okun B., *Skuteczna pomoc psychologiczna*, IPZ W-wa 2003.
- Piekarska A., *Przemoc w rodzinie. Agresja rodziców wobec dzieci – przejawy i psychologiczne uwarunkowania*, Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych, 1991.
- Pospiszyl I., *Przemoc w rodzinie*, Warszawa: WSiP 1994.
- Potter-Efron R., *Złość, alkoholizm i inne uzależnienia*, W-wa: IPZiT 1995.
- Powiem ci co zrobić. Poradnik dla ofiar przemocy w rodzinie*, (1995), Warszawa: PARPA.
- Przemoc i konflikty w domu. Komunikat z badań*, opracował M. Wenzel, Warszawa 2005.
- Przybyła-Basista H., *Proces mediacji rodzinnych – od teorii do praktyki*, „Mediator”, 2002/ 21.
- Przybyła-Basista, H., *Mediacje rodzinne w konflikcie rozwodowym. Gotowość i opór małżonków, a efektywność procesu mediacji*, Katowice: Wyd. UŚ, 2006.
- Ratajczak K., *Przestępstwa przeciwko rodzinie, opiece młodzieży w systemie polskiego prawa karnego*, Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1980.
- Ratuszyńska R., *Program Przeciwdziałania Przemocy “Dość Przemocy”*, Stowarzyszenie “Wyspa w Mieście”.
- Rocznik Statystyczny Województwa Śląskiego 2005*, Urząd Statystyczny w Katowicach.
- Russel D., *Rape in Marriage*, Macmillan, New York 1982
- Salber P. R., Taliaferro E., *O przemocy domowej. Poradnik dla lekarza pierwszego kontaktu*, Warszawa: PARPA, 1998.
- Sęk H. (red.), *Psychologia kliniczna*, Warszawa: PWN 2005.
- Seligman M.E. Walker E. Rosenhan D.L., *Psychopatologia*, Poznań 2003.
- Sheridan Ch.L., *Psychologia zdrowia. Wyzwanie dla biomedycznego modelu zdrowia*, IPZ 1998.
- Słownik Języka Polskiego*, Warszawa: PWN, 1993.
- Sprawozdanie z przeprowadzonych interwencji domowych wobec przemocy w rodzinie w okresie od 01.01.2005 do 31.12.2005 w KPP w Żywcu*, opracował kom. Włodzimierz Sikora, KPP Żywiec 2006.
- Starowicz Z.L., *Przemoc seksualna*, Warszawa: Santorski&Co, 1992.
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim*, przyjęta Uchwałą Rady Powiatu w Żywcu, dnia 28 lutego 2005 roku (Uchwała Nr XXVII/290/05).
- Synowiec J. St., *Mędrcy Izraela, ich pisma i nauka*, Kraków: OFMConv, 1990.
- Świeszczakowska H., *Początek rewolucji*, Gazeta policyjna, 40/2004.
- Tobis A., *Kara ograniczenia wolności za przestępstwa przeciwko rodzinie*, Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1987.
- Teutsch-Lipowska A., *Wychować wyleczyć wyzwolić*, PARPA 1998.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz.U.Nr.180,poz 1493)
- Wojtasik M., *Badania nad wpływem przemocy na dziecko*, „Niebieska Linia” Nr 1/2001.
- Wojtyła E., *Wyzdrowieć z uzależnienia*, W-wa: IPiN 2004.
- Woronowicz B., *Alkoholizm jako choroba*, PARPA 1994.